

Sygn. akt II USK 191/21

POSTANOWIENIE

Dnia 18 sierpnia 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Bohdan Bieniek

w sprawie z wniosku E. A., M. G.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w B.
z udziałem zainteresowanych R. S. P., J. S. P.
o przeniesienie odpowiedzialności za zobowiązania z tytułu składek,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 18 sierpnia 2021 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawcy M. G. od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 17 grudnia 2019 r., sygn. akt III AUa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w (...) wyrokiem z dnia 17 grudnia 2019 r., oddalił apelację wnioskodawczyni E. A. i wnioskodawcy M. G. od wyroku Sądu Okręgowego w B. z dnia 20 sierpnia 2019 r., oddalającego ich odwołania od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. z dnia 5 sierpnia 2016 r., stwierdzającej, że E. A. wraz z M. G., S. F. P., J. S. P., R. S. P. odpowiadają solidarnie całym swoim majątkiem za zobowiązania płatnika „G.” Sp. z o.o. z siedzibą w Z. z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne oraz Fundusz P. i Fundusz G. wraz z odsetkami za zwłokę w łącznej kwocie 79.413,60 zł za okres lipiec 2011 r. – październik 2011 r.

Sąd Okręgowy ustalił, że „G.” Sp. z o.o. z siedzibą w Z. (dalej jako Spółka) została powołana umową z dnia 27 marca 2006 r. oraz zarejestrowana w KRS

Rejestrze Przedsiębiorców pod numerem (...). Spółka zatrudniała pracowników i z tego tytułu zobowiązana była do terminowego opłacania składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne oraz Fundusz P. i Fundusz G. Spółka nie dopełniła tego obowiązku.

W dniu 3 listopada 2011 r. do Sądu Rejonowego w B. wpłynął wniosek o ogłoszenie upadłości obejmującej likwidację majątku Spółki, a postanowieniem z dnia 17 listopada 2011 r. Sąd Rejonowy w B. ogłosił upadłość likwidacyjną jej majątku.

Zasadnicze znaczenie dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy miało zatem ustalenie, czy odwołujący, będący członkami zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, ponoszą odpowiedzialność za zobowiązania tej spółki z tytułu nieopłaconych składek powstałych w spornym okresie (lipiec 2011 r. – październik 2011 r.).

Na podstawie opinii dwóch biegłych z zakresu księgowości, Sąd Okręgowy ustalił datę, do której powinien zostać złożony wniosek o ogłoszenie upadłości, to jest do dnia 14 kwietnia 2011 r. Tymczasem przedmiotowy wniosek został złożony w dniu 3 listopada 2011 r. Biegli stwierdzili bowiem, że spółka utraciła płynność finansową już w 2010 r., zaś na koniec marca 2011 r., tj. na dzień zatwierdzenia sprawozdania finansowego za 2010 r., przeterminowane ponad 90 dni były zobowiązania już wobec co najmniej 26 wierzycieli.

Sąd Apelacyjny podzielił ocenę Sądu pierwszej instancji, że zgromadzony w sprawie materiał dowodowy świadczy o tym, że M. G. i E. A. ponoszą solidarnie odpowiedzialność za zobowiązania „G.” Sp. z o.o. z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenia społeczne, zdrowotne oraz Fundusz P. i Fundusz G. wraz z odsetkami za zwłokę w łącznej kwocie 79.413,60 zł za okres lipiec 2011 r. – październik 2011 r.

W dalszej części Sąd odwoławczy wskazał, że powołany przez odwołujących wyrok Sądu Apelacyjnego w (...) w sprawie I AGa (...) z dnia 4 października 2018 r., nie miał odniesienia w niniejszej sprawie, albowiem pomiędzy przedmiotem rozpoznania w tamtej sprawie, a niniejszą sprawą Sąd nie miał do czynienia ani z tożsamą kwestią prawną, ani z kwestią mającą prejudycjalne znaczenie w niniejszej sprawie. Sprawa ta dotyczyła orzeczenia w stosunku do wnioskodawców zakazu

prowadzenia działalności na własny rachunek oraz pełnienia funkcji członka rady nadzorczej, reprezentanta lub pełnomocnika w spółce handlowej, przedsiębiorstwie państwowym, spółdzielni, fundacji lub stowarzyszeniu osoby na podstawie art. 373 prawa upadłościowego. Jednocześnie Sąd nie jest związany ustaleniami faktycznymi poczynionymi w innej sprawie, jak i poglądami prawnymi wyrażonymi w uzasadnieniu zapadłego wyroku (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 maja 2014 r., IV CSK (...)).

Skargę kasacyjną wywiódł pełnomocnik odwołujących się, zaskarżając wyrok Sądu Apelacyjnego w całości. We wniosku o przyjęcie jej do rozpoznania wskazał na potrzebę wykładni przepisów prawnych, budzących poważne wątpliwości oraz wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, a mianowicie art. 116 § 1 pkt 1 lit. b) ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacji podatkowej (jednolity tekst: Dz.U. z 2020 r., poz. 1325) oraz zachodzącą nieważność postępowania, mającą miejsce już na skutek wydania wyroku Sądu pierwszej instancji.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga nie kwalifikuje się do merytorycznego rozpoznania.

Wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie może uzasadniać zarzut nieważności postępowania przed sądem pierwszej instancji, albowiem Sąd Najwyższy - rozpatrując skargę kasacyjną nie jest władny w ramach bezpośredniej kontroli instancyjnej badać ważności (nieważności) postępowania przed sądem pierwszej instancji. Badanie takie - mające jedynie charakter pośredni - jest natomiast możliwe w sytuacji, gdy skarżący w ramach drugiej podstawy kasacyjnej zarzuca Sądowi drugiej instancji naruszenie art. 378 § 1 w związku z art. 386 § 2 k.p.c. przez nieuwzględnienie nieważności postępowania przed Sądem pierwszej instancji. W takiej jednak sytuacji wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien się opierać o przesłankę wymienioną w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., wskazując na oczywistą zasadność skargi w tym zakresie, a nie odwoływać się do treści art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c. Tego skarżący nie czynią. We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie pojawia się również przesłanka jej oczywistości, choćby w zakresie naruszenia art. 365 k.p.c. Innymi słowy, skoro

skarga kasacyjna przysługuje od wyroku sądu drugiej instancji, nieważność postępowania, skutkująca przyjęciem skargi kasacyjnej do rozpoznania, ma dotyczyć postępowania przed sądem drugiej instancji.

W uzupełnieniu można jedynie dodać, że granice przedmiotowe mocy wiążącej należy oceniać według reguł przyjętych w art. 366 k.p.c. w odniesieniu do przedmiotowych granic powagi rzeczy osądzonej. W konsekwencji moc wiążącą z perspektywy kolejnych postępowań uzyskują jedynie ustalenia dotyczące tego, o czym orzeczono w związku z podstawą sporu (rozstrzygnięcie o żądaniu w połączeniu z jego podstawą faktyczną). Moc wiążąca orzeczenia nie rozciąga się natomiast na kwestie prejudycjalne, które sąd przesądził, dążąc do rozstrzygnięcia o żądaniu i których rozstrzygnięcie znajduje się poza sentencją, jako element jej motywów. Natomiast treść uzasadnienia może służyć sprecyzowaniu rozstrzygnięcia zawartego w sentencji, a nie temu by moc wiążącą orzeczenia rozciągać na kwestie pozostające poza sentencją. Zakresem prawomocności materialnej jest bowiem objęty tylko ostateczny wynik rozstrzygnięcia, a nie przesłanki, które do tego doprowadziły. Tego rodzaju zagadnienia mogą być przedmiotem odmiennego osądu w późniejszych procesach, dopóki nie zostaną objęte rozstrzygnięciem w sposób, który będzie wiązał kolejne sądy w dalszych postępowaniach. Wprawdzie nie jest pożądana sytuacja, w której analogiczne stany faktyczne, zostaną odmiennie ocenione przez różne sądy, ale ograniczenie swobody jurysdykcyjnej sądu oraz odstępianie od zasady bezpośredniości i swobodnej oceny dowodów, nie znajduje dostatecznych podstaw w art. 365 § 1 k.p.c., który dopuszcza rozbieżność ocen między sądami, w rozstrzyganiu kwestii „wstępnych” poza związaniem sentencją.

Stąd rację miał Sąd Apelacyjny, przyjmując, że treść orzeczenia wydanego w sprawie VII GCa (...) nie miała istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy, bowiem kwestia winy w spóźnionym zgłoszeniu wniosku o ogłoszenie upadłości dłużnika, bądź jej braku, w ogóle nie podlega badaniu w niniejszej sprawie.

Przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na potrzebę wykładni przepisów prawa wymaga od skarżącego określenia, które przepisy wymagają wykładni Sądu Najwyższego, ze wskazaniem, na czym polegają związane z tym poważne wątpliwości, lub z przedstawieniem rozbieżności w orzecznictwie sądów.

Ponadto konieczne jest opisanie tych wątpliwości lub rozbieżności, wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, a także przedstawienie własnej propozycji interpretacyjnej. W przypadku powoływania się na rozbieżności w orzecznictwie konieczne jest także, choćby przykładowe, wskazanie orzeczeń, w których ten sam przepis prawa byłby odmiennie wykładany. Wypada również dodać, iż nie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.), analogicznie jak nie występuje w sprawie istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), jeżeli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii tego zagadnienia prawnego lub wykładni przepisów i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, a nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu.

Odwołując się do art. 116 § 1 pkt 1 Ordynacji podatkowej należy uznać, że stan niewypłacalności nakłada na członków zarządu obowiązek zgłoszenia we właściwym czasie wniosku o ogłoszenie upadłości. I to zdarzenie ma wymiar ewidentnie subiektywny zważywszy, że tylko od woli członków zarządu zależy, czy podejmą czynności wymierzone na zgłoszenie wniosku o upadłość. W odniesieniu do tych osób należy bowiem każdorazowo w sposób zindywidualizowany oceniać, czy we właściwym czasie podjęli czynności w kierunku zgłoszenia wniosku o ogłoszenie upadłości bądź czy niezgłoszenie wniosku o ogłoszenie upadłości nastąpiło bez ich winy. W doktrynie podkreśla się, że drugą z przesłanek wyłączających odpowiedzialność jest wykazanie, że niezgłoszenie wniosku o ogłoszenie upadłości nastąpiło bez winy członka zarządu spółki. Podkreślić przy tym należy, że zgodnie z poglądem prawnym wyrażonym w wyroku NSA z 26 maja 2017 r. (I FSK 1660/15, LEX nr 2307398), do badania istnienia przesłanki winy bądź jej braku można przejść jedynie wtedy, gdy ustalono, że nie został zgłoszony wniosek o ogłoszenie upadłości (nie wszczęto postępowania układowego). Gdy wniosek o ogłoszenie upadłości został zgłoszony, art. 116 § 1 pkt 1 lit. b Ordynacji podatkowej nie znajduje w ogóle zastosowania i nie ma potrzeby rozważania przesłanki winy (jej braku) po stronie członka zarządu spółki. W art. 116 § 1 pkt 1 lit. b Ordynacji podatkowej ustawodawca nie odwołał się bowiem do "właściwego czasu", tak jak to zrobił w art. 116 § 1 pkt 1 lit. a tej ustawy, co nie może pozostać bez wpływu na wynik wykładni tego przepisu (zob. R. Dowgier: Ordynacja

podatkowa. Komentarz, L. Etel [red.], Warszawa 2021, LEX). Obie przesłanki wskazane w art. 116 § 1 ust. 1 lit. a i lit. b Ordynacji podatkowej skupiają uwagę na powinnościach członka zarządu. Zarządzający nie odpowiada za złą kondycję finansową spółki uniemożliwiającą spłatę długów, lecz za własne zaniechanie skierowane na pokrzywdzenie wierzycieli. Przesłanki egzoneracyjne sprowadzają się do wykazania należytej staranności w działaniach zmierzających do zgłoszenia upadłości lub wszczęcia postępowania układowego albo do udowodnienia braku winy w razie niewszczęcia tych postępowań. Wystarczające jest skuteczne złożenie wniosku o ogłoszenie upadłości we właściwym czasie.

Kierując się przedstawionymi motywami, Sąd Najwyższy uznał zatem, że skarżący nie wykazał potrzeby rozpoznania jego skargi kasacyjnej. Dlatego, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., orzekł jak w sentencji postanowienia.